

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 386/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. septembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou [REDAKOVANÉ], advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. mája 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 2 ods. 2

ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018, ktorou žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľky zakotvené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 28. 02. 2018, sp. zn. 17Co/1236/2015 porušené.

2. Základná povinnosť Krajského súdu v Trenčíne zakotvená v čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky bola rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 28. 02. 2018, sp. zn. 17Co/1236/2015 porušená.

3. Základné právo sťažovateľky zakotvené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 28. 02. 2018, sp. zn. 17Co/1236/2015 porušené.

4. Základné právo sťažovateľky zakotvené v čl. 20 ods. 1 Ústavy SR bolo rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 28. 02. 2018, sp. zn. 17Co/1236/2015 porušené.

5. Sťažovateľke sa priznáva finančné zadosťučinenie v sume 10.000,- €...

6. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 28. 02. 2018, sp. zn. 17Co/1236/2015 a vec vracia Krajskému súdu v Trenčíne, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

7. Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 325,42 €...“

2. Ako zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z k nej pripojených príloh vyplýva, sťažovateľka bola ako žalovaná stranou civilného sporového konania na Okresnom súde Bánovce nad Bebravou (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 4 C 101/2013, v ktorom sa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), domáhal určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej 16. mája 2013 medzi žalobcom ako predávajúcim a sťažovateľkou ako kupujúcou, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti zapísané na liste vlastníctva č. [REDAKOVANÉ], k. ú. [REDAKOVANÉ] (ďalej len „kúpna zmluva“), a to pozemky: parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] zastavané plochy a nádvoria o výmere 341 m², parcela registra

„C“ č. [REDAKOVANÉ] záhrady o výmere 780 m² a rodinný dom súpisné č. [REDAKOVANÉ] na parcele registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] v podiele 1/1 (ďalej len „nehnutelnosť“).

3. Žalobca žalobu odôvodnil tým, že nikdy nemal záujem uzatvoriť kúpnu zmluvu so sťažovateľkou, nemal záujem predmetnú nehnuteľnosť odpredávať za kúpnu cenu uvedenú v kúpnej zmluve, vedome nikdy nepodpisoval kúpnu zmluvu a nikdy v súvislosti s kúpnu zmluvou nedostal časť kúpnej ceny vo výške 15 000 €. Kúpnu zmluvu uzatvoril v omyle, do ktorého ho uviedli jemu neznáme ženy, ktoré mu tvrdili, že má podpísať listiny potrebné pre vybavenie úveru na splatenie svojho záväzku voči spoločnosti [REDAKOVANÉ]. Obsah listín, ktoré podpísal, nepoznal, nemal možnosť si ich preštudovať a až neskôr zistil, že podpísal kúpnu zmluvu. Tvrdil, že zmluvu uzatvoril v tiesni v dôsledku potreby získania finančných prostriedkov formou pôžičky a kúpnu zmluvu neuzatváral na základe vážnej vôle nehnuteľnosť odpredať. Navyše i zmluvné podmienky v tejto zmluve boli jednostranné, nevyvážené v prospech sťažovateľky, kúpna cena nebola dohodnutá v súlade so zákonom, pretože je nižšia ako všeobecná cena nehnuteľnosti.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 4 C 101/2013-319 z 26. augusta 2015 žalobu zamietol a sťažovateľke priznal náhradu trov konania (po zohľadnení veku a sociálnych pomerov žalobcu vo výške 50 %). Právne vec posúdil podľa § 2, § 39, § 37 ods. 1, § 49a, § 41, § 580 ods. 1, § 589, § 3 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) a § 2 ods. 1, § 3 ods. 1, § 12 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov. Konštatoval, že žalobca preukázal naliehavý právny záujem na požadovanom určení, avšak vzhľadom na výsledky vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Podľa názoru okresného súdu žalobca nepreukázal, že nemal záujem uzatvoriť kúpnu zmluvu so sťažovateľkou a vedome nikdy nepodpisoval kúpnu zmluvu. Z výsledkov vykonaného dokazovania považoval okresný súd za preukázané, že žalobca sa sám obrátil na realitnú kanceláriu s cieľom predaja nehnuteľnosti, je teda zrejmé, že nehnuteľnosť predat' chcel. Žalobca nepoprel, že kúpnu zmluvu so sťažovateľkou podpísal. Žalobca nepreukázal, že ju podpísal v omyle, že podpisuje listiny pre poskytnutie pôžičky. V konaní nebolo preukázané, že žalobca sa mal o poskytnutí úveru dohodnúť so ženou, ktorá ho sama kontaktovala u neho doma (svedkyňa [REDAKOVANÉ] uviedla,

že nenavrhla žalobcovi vybavenie úveru a ani svedkyňa [REDACTED] nepočula, že by o tom hovorili). Žalobca nepreukázal, kto mu mal úver poskytnúť. Naopak, svedok [REDACTED] (zamestnanec realitnej kancelárie [REDACTED]) potvrdil, že žalobca sa na neho obrátil s úmyslom predat' nehnuteľnosť (ktorú už neúspešne predával prostredníctvom inej realitnej kancelárie) a o podmienkach predaja s ním hovoril (predaj za takú cenu, že sa vyplatí záväzok žalobcu voči [REDACTED], a žalobca dostane sumu 15 000 € pri podpise zmluvy). Svedok [REDACTED] potvrdil, že sa žalobca na neho obrátil a mal záujem nehnuteľnosť predat' za sumu 20 000 €, pričom podľa názoru tohto svedka mala nehnuteľnosť hodnotu vo výške 25 000 € – 30 000 €. Okresný súd poukázal na to, že tvrdenie žalobcu o tom, že nevedel, že podpisuje kúpnu zmluvu, vyvracia priamo jej obsah. Navyše v rovnaký deň ako kúpnu zmluvu podpísal žalobca u notárky [REDACTED] notársku zápisnicu o uznaní záväzku nehnuteľnosť vypratať do 17. augusta 2013 a o súhlase s jej vykonateľnosťou. Svedkyne [REDACTED] a [REDACTED] potvrdili, že žalobca mal čas si kúpnu zmluvu vopred preštudovať. Žalobca nepreukázal ani to, že sťažovateľka jeho omyl vyvolala alebo o ňom vedela, naopak, sťažovateľka iba reagovala na ponuku žalobcu, kúpnu zmluvu podpísala a zložila realitnej kancelárii sumu 15 000 €. Okresný súd zastával názor, že i kúpna cena bola riadne dohodnutá. Podľa kúpnej zmluvy predstavovala sumu 21 425 €, pričom žalobca svoje tvrdenie o všeobecnej cene nehnuteľnosti vo výške 38 000 € nepreukázal, iba poukazoval na to, že za takú cenu bola nehnuteľnosť ponúkaná v inzeráte realitnej spoločnosti [REDACTED]. Zamestnanec tejto realitnej kancelárie [REDACTED] vysvetlil, že uvedenie tejto ceny v inzeráte síce odporučil, ale bolo to iba preto, že „to stálo za pokus“. Navyše ako zo zámennej zmluvy uzatvorenej 27. augusta 2010 týkajúcej sa nehnuteľnosti vyplýva, jej zmluvné strany uviedli ako cenu nehnuteľnosti sumu 10 300 €, pričom nehnuteľnosť odvtedy nebola rekonštruovaná. Pokiaľ ide o tvrdenie žalobcu, že mu nebola uhradená kúpna cena (sťažovateľka v konaní predložila doklad o vklade sumy 6 425 € na účet a kópiu príjmového dokladu na sumu 15 000 €, na ktorom sa mal nachádzať podpis žalobcu), okresný súd konštatoval, že uvedená skutočnosť nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy.

5. Proti rozsudku okresného súdu podal žalobca odvolanie z dôvodu, že okresný súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. V odvolaní zotrval na svojich skutkových tvrdeniach. Iba to, že sa obrátil na realitnú kanceláriu [REDAKOVANÉ], ešte nepreukazuje, že prostredníctvom realitnej kancelárie [REDAKOVANÉ] mal záujem nehnuteľnosť sťažovateľke predať. Je síce pravda, že inzerát na predaj nehnuteľnosti podal, avšak bol presvedčený, že ženy, ktoré naň reagovali a prišli za ním domov, mu pomôžu vybaviť pôžičku na splatenie jeho záväzku voči [REDAKOVANÉ], a že listiny, ktoré podpisoval v [REDAKOVANÉ], sa týkajú pôžičky a to, čo v skutočnosti podpísal, zistil až neskôr doma. Podľa názoru žalobcu z vykonaného dokazovania, naopak, vyplynulo, že bol v presvedčení, že ide podpisovať zmluvu o poskytnutí úveru s cieľom vyplatenia veriteľa [REDAKOVANÉ]. Aj svedkyňa [REDAKOVANÉ] potvrdila, že jej žalobca „*spomínal, že má nejaký úver od [REDAKOVANÉ] okolo 8.000, že to potrebuje povyplácať*“. Táto svedkyňa sama uviedla, že zverejšovala inzeráty typu „*Máte exekúciu? Hrozí vám dražba?*“ a práve na takýto inzerát zatelefonoval. K tomu, že sa stal obeťou omylu prispela jeho naivita, vek (žalobca mal v tom čase 79 rokov) a najmä mimoriadne zlý sluch. Pokiaľ ide o svedka [REDAKOVANÉ], z výpovede svedkyne [REDAKOVANÉ] na pojednávaní 11. júna 2015 vyplýva, že pán [REDAKOVANÉ] dojednával úvery, ktoré „*poskytoval tak, že sa nehnuteľnosť prepísala na jeho ľudí, ktorých tam mohol dať ako vlastníka a on potom vybavoval v banke úver, pre toho, kto bol v minulosti vlastníkom tejto nehnuteľnosti, aby sa potom mohol on stať naspäť vlastníkom. Poznám to, lebo aj moja kamarátka mala od pána [REDAKOVANÉ] takýto úver.*“. Žalobca ďalej poukázal na to, že zo súdneho spisu je preukázané, že pán [REDAKOVANÉ] spolu so svedkyňou [REDAKOVANÉ] boli opakovane v obdobných prípadoch vypočúvaní orgánmi činnými v trestnom konaní, čo na pojednávaní 5. augusta 2015 výslovne a opakovane potvrdila aj svedkyňa [REDAKOVANÉ]. Pochybnosti o možnosti žalobcu oboznámiť sa s obsahom kúpnej zmluvy, ktoré vyplynuli z pôvodných výsluchov svedkýň [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], sa ešte viac prehĺbili počas ich konfrontácie na pojednávaní 5. augusta 2015, pri ktorej si výslovne odporovali vo svojich tvrdeniach. Kým svedkyňa [REDAKOVANÉ] potvrdila, že pred tým, než v [REDAKOVANÉ] išli k notárke [REDAKOVANÉ], zastavili sa v jej kancelárii, kde žalobcu oboznámila s obsahom kúpnej zmluvy, ktorú si prečítal, svedkyňa [REDAKOVANÉ] toto nepotvrdila a výslovne uviedla, že hneď po príchode do [REDAKOVANÉ] išli do kancelárie

notárky. Pretože ani notárka a ani jej zamestnankyňa nepotvrdili, že by žalobcu oboznámili s obsahom kúpnej zmluvy, vyplýva z toho, že žalobca sa nemal možnosť oboznámiť s obsahom kúpnej zmluvy. Hoci žalobca príjmový doklad o prijatí hotovosti vo výške 15 000 € podpísal, bol mu predložený medzi inými listinami, ktoré mu boli rýchlo po sebe predkladané. Je zarážajúce tvrdenie svedkyne [REDAKOVANÉ], že mu dala podpísať príjmový doklad bez toho, aby mu hneď vyplatila peniaze v hotovosti. Odovzdanie peňazí nepotvrdila ani svedkyňa [REDAKOVANÉ], ktorá to mala podľa svedkyne [REDAKOVANÉ] vidieť. Vykonaným dokazovaním teda nebolo preukázané ani to, že by peniaze v hotovosti žalobca prevzal.

6. Sťažovateľka vo vyjadrení k odvolaniu poukázala na to, že listina bola výrazne nazvaná ako kúpna zmluva, žalobca je vzdelaný človek, musel si byť vedomý potreby listinu najprv prečítať a až potom podpísať. Podpísal nielen kúpnu zmluvu, ale spísal i notársku zápisnicu o vypratání, a preto neobstojí, že by nemal záujem uzatvoriť kúpnu zmluvu so sťažovateľkou. Sťažovateľka zdôraznila, že ona žalobcu do omylu neuviedla a nemohla mať ani žiadne pochybnosti o tom, že žalobca jej nehnuteľnosť predať chcel. Ak žalobca uvádza, že príjmový doklad podpísal „*len tak*“, odporuje to racionálnemu uvažovaniu, keď na druhej strane tvrdí, že podpisoval listiny preto, aby dostal pôžičku. Navyše žalobca sa nemôže domáhať určenia neplatnosti zmluvy bez toho, aby vo výroku rozsudku bola vyjadrená vzájomnosť plnenia nárokov druhej strany, pretože ide o záväzok synalagmatický a žaloba preto nezodpovedá § 457 Občianskeho zákonníka.

7. Krajský súd rozsudkom č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určil neplatnosť kúpnej zmluvy a žalobcovi priznal právo na náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania. S poukazom na § 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka považoval zmluvu za neplatnú a dospel k záveru, že v konaní preukázaný postup pri jej uzatváraní nemôže požívať právnu ochranu.

8. Rozsudok krajského súdu č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018 nadobudol právoplatnosť 18. apríla 2018.

9. Sťažovateľka sťažnosť doručenu ústavnému súdu na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 2 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018 odôvodnila tým, že krajský súd pri svojom rozhodovaní konal v rozpore so zákonom, čím porušil čl. 2 ods. 2 ústavy, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie skutočnosťami, ktoré nemajú oporu v súdnom spise. V odôvodnení svojho rozhodnutia ani len neoznačil osoby, ktoré mali vyhľadať žalobcu v mieste bydliska a „*nanútiť*“ mu uzatvorenie zmluvy, pričom ani z vykonaného dokazovania nevyplýva, že žalobcu vôbec niekto doma navštívil a ponúkal mu akékoľvek služby. Pokiaľ krajský súd poukazoval na vek žalobcu v čase uzatvorenia zmluvy (79 rokov), vek nie je prekážka vykonania právneho úkonu, žalobca bol spôsobilý na právne úkony a je zodpovedný za následky svojho konania. Pokiaľ krajský súd konštatuje, že žalobcovi nemohlo byť zrejmé, že podpisuje kúpnu zmluvu, nevzal do úvahy, že listina bola takto zreteľne označená. Ak ďalej krajský súd konštatuje, že kúpna cena nebola vyplatená, neberie do úvahy, že jej zaplatenie bolo preukázané svedeckou výpoveďou. Krajský súd poukázal i na to, že žalobca a sťažovateľka sa nestretli. To však nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy a na druhej strane jasne deklaruje, že sťažovateľka nemohla žalobcu uviesť do omylu či konať vo vzťahu k nemu v rozpore s dobrými mravmi, preto ani nemôže byť sankcionovaná neplatnosťou kúpnej zmluvy. Krajský súd bez právneho dôvodu na základe subjektívnych pocitov „*chráni*“ žalobcu ako „*naivného*“ dôchodcu a bez mihnutia oka pozbaví sťažovateľku – ktorá je tiež dôchodkyňou (má 68 rokov) – jej vlastníctva bez akejkoľvek náhrady. Krajský súd vyhovel žalobe napriek tomu, že žalobca neunesol dôkazné bremeno [čl. 8 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)] a svoje tvrdenia v žalobe nepodoprel žiadnym dôkazom, čo správne a výstižne odôvodnil okresný súd. Naopak, krajský súd v svojom rozsudku neuviedol zistený skutkový stav vecí (§ 393 ods. 2 CSP), absolútne abstrahoval od výsledkov vykonaného dokazovania a neprihliadol na všetko, čo vyšlo v konaní dokazovaním najavo (§ 191 ods. 1 CSP). Krajský súd vec i nesprávne právne posúdil – hoci správne vysvetlil obsah pojmu dobré mravy (body 12 – 15 rozsudku krajského súdu) – a následne aplikoval § 3 ods. 1 v spojitosti s § 39 Občianskeho zákonníka v rozpore s ich účelom a zmyslom (body 16 – 18 rozsudku

krajského súdu). Sťažovateľka neprekročila rámec výkonu svojich práv tak, že by zasiahla v rozpore s dobrými mravmi do práv žalobcu. Sankcionovaná neplatnosťou kúpnej zmluvy by pritom mohla byť iba vtedy, ak by konala v rozpore s dobrými mravmi. Pretože žalobca uzatvoril kúpnu zmluvu so sťažovateľkou v dôsledku činnosti tretej osoby, nemôže sa domáhať jej neplatnosti proti sťažovateľke, mohol by sa domáhať náhrady škody iba od osôb, ktoré ho mali do omylu uviesť. Pretože na základe rozsudku krajského súdu môže byť do katastra zapísaný ako vlastník nehnuteľnosti žalobca, bude sťažovateľka zbavená svojho vlastníckeho práva chráneného čl. 20 ods. 1 ústavy. Navyše rozsudok krajského súdu je v rozpore i s hmotným právom, pretože ignoruje skutočnosť, že kúpna zmluva je synalagmatický záväzok. Žalobca tak môže byť zapísaný do katastra nehnuteľností ako vlastník nehnuteľnosti, ale sťažovateľke nebolo priznané právo na vrátenie kúpnej ceny, hoci v konaní bolo preukázané, že kúpnu cenu zaplatila. Pokiaľ krajský súd poukázal na to, že [REDAKOVANÉ] je tresne stíhaný, nevzal do úvahy princíp prezumpcie neviny. Navyše právny úkon by mohol byť v dôsledku omylu neplatný iba vtedy, ak by omyl vyvolala sťažovateľka, pričom aj krajský súd konštatoval, že sťažovateľka sa so žalobcom pri uzatváraní kúpnej zmluvy nestretla. Sťažovateľka zároveň navrhla ústavnému súdu, aby dočasným opatrením odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu.

II.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

12. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

14. Sťažovateľka namieta porušenie týchto ustanovení ústavy a dohovoru:

Podľa čl. 46 ods.1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 6 ods.1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

15. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

16. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

17. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

18. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

19. Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie

súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

20. Krajský súd v rozsudku č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018 po tom, čo odcitoval § 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka, poukázal na základné princípy ich aplikácie (body 12 – 15 rozsudku):

«Dobré mravy predstavujú mimoprávne normy správania ako aj mimoprávny normatívny systém. Dobré mravy ako nepísané morálne normy samy o sebe nie sú prameňom práva, ale ich normatívnosť a záväznosť sa odvíja od právnych noriem, ktoré na ne odkazujú. Len na základe uvedených blanketných noriem, obsiahnutých v písanom súkromnom práve, sa následne dobré mravy ako nenormatívny systém stávajú súčasťou právneho poriadku a ich dodržiavanie požíva právnu ochranu, vrátane ochrany súdnej. Je nepochybné, že právny predpis dáva dobrým mravom značnú vážnosť a silu, avšak nikde nešpecifikuje a nekonkretizuje, čo je do značnej miery logické a správne, pričom posudzovanie, čo je „boni mores“, čiže v súlade s dobrými mravmi, je v danom prípade na súde.

Právo a povinnosť ako spoločenská kategória sa realizuje v spoločenskom živote, a preto voľnosť výkonu práva je obmedzená rovnakou možnosťou výkonu práva ostatnými subjektmi práva. Výkon práva, ktorý zasahuje bez právneho dôvodu do práva oprávnených záujmov iných, je prejavom šikanózneho výkonu práva, t.j. ide o výkon práva realizovaného nie za účelom dosiahnutia určitého, napr. ekonomického cieľa, ale v úmysle poškodenia iného subjektu. Takýto výkon práva je v rozpore s absolútnym zákazom, vyjadreným v § 3 ods. 1 OZ.

Rovnako v rozpore s absolútnym zákazom je výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, za výkon ktorého, či už formou právneho úkonu alebo faktickým správaním, rozumieme také konanie, ktoré sa nachádza v elementárnom rozpore s názorom a mienkou prevažnej väčšiny spoločnosti o otázke, aký by mal byť výkon tohto práva, aby dodržiaval a zachovával morálne a etické zásady spoločnosti. Ide najmä o rešpektovanie hodnôt ako slušnosť, poctivosť, morálka a pod. Dobré mravy preto predstavujú určitý materiálny korektív, ktorý je potrebné uplatniť v prípade, ak právne predpisy jeho uplatnenie pripúšťajú, najmä z dôvodu, že do obsahu právnych predpisov nie je možné zapracovať všetky situácie, ktoré život prinesie.

Nedodržanie podmienok výkonu práva uvedených v § 3 ods. 1 OZ a prekročenie zákonného rámca výkonu práva predstavujú exces, ktorého následkom je, že takýto výkon práva nemôže požívať právnu ochranu. Vybočenie z rámca zákonných podmienok výkonu práva má za následok, že na inak zákonný výkon práva sa uplatňuje celý rad sankcií. Sankcie, ktoré je možné uplatniť na výkon práva v rozpore s § 3 ods. 1 OZ, sú upravené v rôznych ustanoveniach Občianskeho zákonníka, keďže ust. § 3 OZ predstavuje tzv. imperfektnú normu. V zmysle § 3 ods. 1 OZ nepostačuje akýkoľvek rozpor s dobrými mravmi, ale tento zásah musí byť takej intenzity a vážnosti, ktorá je v demokratickej spoločnosti, aj s ohľadom na verejnú mienku, neakceptovateľná. To iba potvrdzuje, že v demokratickej spoločnosti platia písané právne normy a nepísané pravidlá správania sa sú len výnimočným inštitútom, ktorým písané právo dáva náležitú vážnosť.»

21. Krajský súd v rozsudku č. k. 17 Co 1236/2015-393 z 28. februára 2018, aplikujúc § 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka na vec sťažovateľky, uviedol:

«V danej veci s poukazom na vyššie citované skutočnosti bol odvolací súd toho názoru, že je potrebné aplikovať ust. § 3 ods. 1 v spojení s ust. § 39 Občianskeho zákonníka. Nemožno totiž nechať bez povšimnutia a zohľadnenia proces, ktorým došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy medzi stranami sporu. O neserióznosti osôb, podieľajúcich sa na procese, vedúcemu k uzatvoreniu žalobou napádanej kúpnej zmluvy, svedčí nielen to, že sami vyhľadali žalobcu v mieste jeho bydliska, v podstate sa mu „nanútili“, ponúkli žalobcovi riešenie jeho situácie „ochotou a pomocou pri vybavení pôžičky“, pričom žalobcu bezprostredne posadili do auta a v podstate „odvliekli“ za účelom vybavenia všetkých

úkonov k tomu potrebných do ďalšieho okresu, do [REDAKOVANÉ], všetky záležitosti k tomu mali pritom vopred premyslené a zorganizované. Žalobca ako naivný a dôverujúci starší človek bez ozrejmovania ďalších skutočností a následných krokov, presvedčený, že mu bude zo strany uvedených osôb poskytnutá tvrdená pomoc pri vybavení pôžičky (úveru), vykonal všetko tak ako si uvedené osoby predstavovali a podpísal, čo mu bolo predložené. Pritom vzhľadom k veku - pri uzatváraní zmluvy 79 rokov a v súčasnosti 84 rokov - ako aj zdravotnému stavu žalobcu (nedoslýchavosť), mu neboli veci dostatočne ozrejmené, vysvetlené, podľa jeho tvrdenia listiny nemal možnosť prečítať a iba podpisoval, čo mu bolo predkladané. Žalobca bol teda (tak ako uvádzal v žalobe a spore) neustále v domnení, že celý proces je potrebný k tomu, aby mu bola poskytnutá pôžička (úver), okrem iného na vyplatenie jeho podlžnosti v [REDAKOVANÉ], že by malo ísť o podpísovanie kúpnej zmluvy nemohlo byť žalobcovi zrejmé ani z toho dôvodu, že mu nebola vyplatená žiadna kúpna cena (skutočnosť o vyplatení sumy 15 000 eur tvrdila iba svedkyňa [REDAKOVANÉ]; žalobca, hoci tak ako iné doklady podpísal aj príjmový doklad na túto sumu, podľa jeho tvrdenia žiadne peniaze mu neboli uvedenou svedkyňou odovzdané). Prinajmenšom neštandardný, reálne ojedinele sa vyskytujúci je postup, keď predávajúci nehnuteľnosti sa s kupujúcim nikdy nestretne, nejedná o konkrétnych podmienkach kúpy a kupujúci nemá vôbec záujem osobne nehnuteľnosť, ktorú kupuje, vidieť. To bolo aj v danom prípade, keď žalobca, ktorý „predával“ nehnuteľnosť, sa so žalovanou nikdy nestretol, nikdy s ňou nekomunikoval a nepoznal ju. Z celého postupu uvedených osôb vyvstáva neodškriepiteľný fakt, že týmto nekalým konaním daných osôb by sa žalobca pri svojej naivite a dôverčivosti stal v starobe bezdomovcom.

Skutočnosť, že zo strany daných osôb išlo o nekalé konanie ohľadne prevodu nehnuteľnosti jednoznačne potvrdzuje aj fakt, že nešlo o prvý takýto prípad, v niekoľkých prípadoch sa vedie trestné stíhanie voči osobám, podieľajúcim sa na týchto skutkoch (napr. voči [REDAKOVANÉ] bolo vznesené obvinenie v obdobných veciach na rôznych okresných riaditeľstvách PZ a vec je vedená na spojenom spoločnom konaní na KR PZ v Žiline pod ČVS: KRP-14/2-VYS-ZA-2014 spolu s obvinenou [REDAKOVANÉ]; podľa vyjadrenia právneho zástupcu žalobcu bolo v konaní pod iným ČVS obvinenie vznesené aj voči [REDAKOVANÉ]). Uvedené je nepochybne závažným zistením pri rozhodovaní v predmetnej veci.

V kontexte všetkých uvedených skutočností nemožno celý proces „uzatvárania napadnutej kúpnej zmluvy“ charakterizovať inak ako nemravný a nekalý, ktorý nemôže v žiadnom prípade požívať právnu ochranu.

S poukazom na tieto skutočnosti odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP zmenil a žalobe vyhovel.»

22. Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že krajský súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na otázku, z akých dôvodov zmenil rozsudok okresného súdu, a podrobne reagoval i na jednotlivé pre vec podstatné argumenty prednesené v priebehu konania. Odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

23. Krajský súd svoje rozhodnutie založil na zistení, podľa ktorého bolo potrebné aplikovať § 3 ods. 1 v spojení s § 39 Občianskeho zákonníka vzhľadom na okolnosti predchádzajúce uzatvoreniu kúpnej zmluvy medzi žalobcom a sťažovateľkou, ktoré vyhodnotil ako rozporné s morálnymi a etickými zásadami do takej miery, ktorá je v demokratickej spoločnosti neakceptovateľná. Za použitia tohto materiálneho korektívu potom dospel k záveru o neplatnosti kúpnej zmluvy.

24. Ústavný súd sa už viackrát mal možnosť vyjadriť k spôsobu hľadania a výkladu práva v konkrétnych právnych veciach. V náleze sp. zn. III. ÚS 341/07 ústavný súd uviedol, že pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od doslovného znenia právneho textu odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V ďalšom náleze sp. zn. I. ÚS 243/07 ústavný súd uzavrel, že všeobecný súd musí prihliadať na vzájomné vzťahy jednotlivých do úvahy pripadajúcich argumentov a ich úlohu v konkrétnom prípade vyvážiť s ohľadom

na špecifikum danej kauzy, a nie tieto kritériá iba mechanicky aplikovať. Takýto prístup je zároveň prístupom modernej judikatúry, ktorá postupne nahrádza formálne legalistický pohľad na právo pohľadom, ktorým sa sudca usiluje poskytnúť najlepšie vyargumentovanú odpoveď na právne a skutkové otázky, ktoré pred ním strany sporu predložia.

25. Ústavný súd považuje záver krajského súdu o neplatnosti kúpnej zmluvy za ústavne konformný, na čom nič nemôžu zmeniť ani argumenty sťažovateľky v jej sťažnosti. Úlohou krajského súdu bolo poskytnúť odpoveď na otázku, či kúpna zmluva uzatvorená medzi žalobcom a sťažovateľkou je alebo nie je platným právnym úkonom, teda okrem iného posúdiť s ohľadom na všetky okolnosti – vrátane tých, ktoré jej uzatvoreniu predchádzali – či prevod vlastníckeho práva k nehnuteľnosti bol alebo nebol platným právnym úkonom, a to aj so zohľadnením inštitútu dobrých mravov. Proti sebe stála ochrana vlastníckeho práva žalobcu na jednej strane a sťažovateľky na strane druhej vo vzťahu k tej istej nehnuteľnosti. Krajský súd túto otázku rozhodol spôsobom, ktorý prihliadol na vzájomné vzťahy jednotlivých do úvahy pripadajúcich argumentov a nepristupoval k veci na rozdiel od okresného súdu iba prísne formalisticky. Je jednou z úloh všeobecných súdov zohľadňovať pri svojom rozhodovaní i základné princípy morálky. Krajský súd rozhodol tak, ako to vyžadoval účel zákona, obsah a systematická súvislosť pojmu dobrých mravov v slovenskom právnom poriadku.

26. Pokiaľ sťažovateľka zdôrazňuje, že krajský súd uprednostnil ochranu vlastníckeho práva žalobcu pred ochranou jej práv, aj z jej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka sa so žalobcom nikdy nestretla, nejednala sa s ním o konkrétnych podmienkach kúpy. Tento postup sťažovateľky sa javí aj ústavnému súdu ako neštandardný, svedčiaci minimálne o tom, že sťažovateľka pri uzatváraní kúpnej zmluvy zanedbala obvyklú mieru opatrnosti. Pokiaľ v tejto situácii poukazuje sťažovateľka na to, že žalobca bol povinný znášať následky svojho konania aj napriek svojmu veku a zdravotnému stavu v čase uzatvárania kúpnej zmluvy, táto argumentácia sťažovateľky sa javí ústavnému súdu ako nenáležitá, pretože rovnako zodpovedne ku kúpe nehnuteľnosti mala pristupovať i sťažovateľka.

27. Ako z rozsudku krajského súdu vyplýva, dôvodom neplatnosti kúpnej zmluvy nebol omyl žalobcu (§ 49a Občianskeho zákonníka), ale rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi (§ 39 Občianskeho zákonníka). Nie je preto príliehavou argumentácia sťažovateľky, ktorá zdôrazňuje, že omyl žalobcu ako osoba, ktorej bol právny úkon určený, nevyvolala a ani o ňom nemohla vedieť. Krajský súd konštatoval, že kúpna zmluva je neplatná, pretože sa v celkovom kontexte okolností prieči dobrým mravom.

28. Pokiaľ sťažovateľka ďalej zdôrazňuje, že na základe rozsudku krajského súdu bude žalobca zapísaný ako vlastník nehnuteľnosti bez toho, aby mu bola zároveň právoplatne uložená povinnosť vrátiť sťažovateľke kúpnu cenu, ktorá mu podľa jej tvrdení bola zaplatená, ani táto námietka nie je spôsobilá spochybniť ústavnú udržateľnosť rozsudku krajského súdu. Bolo a je vecou sťažovateľky, aby využila zákonné prostriedky pre splnenie povinnosti žalobcu vrátiť sťažovateľke všetko, čo podľa nej dostal. Nemožno preto súhlasiť so sťažovateľkou, že rozhodnutím krajského súdu bola zbavená majetku bez náhrady.

29. Pretože krajský súd interpretoval aplikované ustanovenia právnej úpravy spôsobom, ktorý ústavný súd nepovažuje za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, jeho rozhodnutie tak nie je z ústavného hľadiska neospravedliteľné ani neudržateľné. Ústavný súd preto nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 dohovoru) a postupom krajského súdu pri rozhodovaní o odvolaní žalobcu vo veci sťažovateľky. Sťažnosť sťažovateľky v tejto časti preto odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

30. Pokiaľ sťažovateľka osobitne namietala porušenie čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu, dôvodila tým, že porušenie tohto práva vyplýva z porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rovnakým rozhodnutím. Vzhľadom na to, že ústavný súd považoval sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru za zjavne neopodstatnenú, odmietol i s ohľadom na argumentáciu samotnej sťažovateľky podľa § 25 zákona o ústavnom súde jej sťažnosť i v tejto časti pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

31. Pre úplnosť ústavný súd vo vzťahu k tej časti sťažnosti sťažovateľky, ktorou namieta porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy, uvádza, že toto ustanovenie nemožno považovať za ustanovenie upravujúce základné práva, ktoré by podliehali samostatnej ochrane prostredníctvom inštitútu sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

32. Ústavný súd dáva ďalej do pozornosti sťažovateľke – pokiaľ táto namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (v zhode s obsahom poučenia rozsudku krajského súdu) – právnu úpravu dovolania v Civilnom sporovom poriadku, v zmysle ktorej je prípustné dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 CSP).

33. Pretože ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, bolo už bez významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky, a to návrhom na vydanie dočasného opatrenia a návrhom na priznanie primeraného zadosťučinenia.

34. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2018